

Elektronické informační zdroje

vs.

Google – co kdy použít?

Dagmar Chytková a Marie Šípková

ÚK PřF MU

Aktuální nároky uživatelů na vyhledávače

- rychlý přístup ke všem zdrojům
- relevantní zdroje mezi prvními výsledky
- srozumitelnost a kvalita informací
 - přirozený jazyk
- plný text
- “číst myšlenky”

“Larry Page kdysi řekl, že dokonalý vyhledávač by měl přesně pochopit, co máte na mysli, a vrátit vám přesně to, co chcete.”

Proč je Google tak oblíbený

- nejvyužívanější vyhledávač
- jednoduchý čistý vzhled
- srozumitelné a uživatelsky přívětivé prostředí
- zohledňuje přirozený jazyk
- rychlý přístup ke zdrojům a informacím
 - neustálý sběr dat - stahuje obsah všech stránek, na které narazí a to opakovaně (sleduje změny) > data ukládá do vlastní databáze a indexuje (proto tak rychlý přístup)
 - sbírá data, která jsou volně dostupná komukoliv
- uživatel je na prvním místě

Vyhledávání na Google

Google: “Způsob, jakým Google určuje, které výsledky vám zobrazí, vychází z našeho závazku poskytovat vám ty nejlepší informace. Tento proces začíná ještě dřív, než začnete psát.”

- index Vyhledávání Google obsahuje stovky miliard webových stránek
- vyhledává pouze to, co Google indexuje, nikoliv celý web
- dochází k personalizaci uživatele ještě předtím, než začne vyhledávat
- Google poskytuje výsledky v mnoha užitečných formátech (mapa s trasou, obrázek, video nebo příběh)
- [Základní princip Vyhledávání](#) (video)

Způsob generování dat - Google

- série algoritmů a analytických metrik (slova v dotazu, relevance, užitečnost stránek, odbornost zdrojů, poloha, nastavení, historie předchozího vyhledávání aj.) - zohledňuje více než 200 kritérií
 - cílem zvýšit užitečnost zobrazených výsledků
 - jak často a kde na stránce se daná klíčová slova vyskytují (název, url, nadpis, hlavní text) > hledání shody klíčových slov
 - na základě polohy poskytuje obsah relevantní pro vaši oblast
- vyhodnocování relevance pomocí agregovaných a anonymizovaných datech o interakcích - Google sleduje uživatelské chování
 - personalizují výsledky na základě aktivity
- upřednostňuje stránky ve vašem preferovaném jazyce

Vyhledávání na Google

- ve volně dostupných zdrojích na internetu lze nalézt kvalitní odborné, ale bohužel někdy i méně důvěryhodné informace
 - žádná kontrola kvality = nutná časová investice
 - nutné informace ověřovat a hodnotit
 - Kdo je autorem?
 - Kdo text publikoval?
 - Kdy? Kde?
 - Citují autoři? Na koho se odkazují?
 - Prošla publikace recenzním řízením?
 - Nejedná se o predátorský časopis?
- relevantní výsledky mohou být až na dalších stránkách
 - neochota uživatelů prohlédnout více než první dvě stránky
- nutné upravovat vyhledávací dotaz, abyste našli více výsledků a informací
- umožňuje jistou míru filtrování a pokročilé vyhledávání
- booleovské operátory, fráze > příliš nefungují

Google Scholar

- přednostně vyhledává na webových stránkách vědecko-výzkumných institucí, vydavatelů aj. (masivní pokrytí zdrojů)
- indexuje plné texty nebo metadata z odborné literatury různých formátů a oborů (včetně těch v [Google Books](#) a [Google Patents](#)) a také open access
- zahrnuje recenzované online dostupné akademické časopisy, knihy, konferenční příspěvky, diplomové práce a disertace, preprinty, abstrakty, technické zprávy a jinou odbornou literaturu
- bohužel nabízí jen omezený systém kontroly kvality zdrojů
- vhodný k dohledávání konkrétních textů, nalezení autorů a jejich vědeckých profilů

Google vs. Google Scholar

- Google také poskytne odborné informace a zdroje, které vyhledá Google Scholar, ale zatímco klasický Google vám informace, které pravděpodobně potřebujete, vyhledá až na páté stránce, tak GS vám to nabídne už na té první
- pro vědecké a odborné informace Google Scholar
- Google nabízí široké pokrytí > vyhledá téměř vše

Google Books

- nabízejí velkou databázi knih, z nichž starší jsou často k dispozici celé, novější s ukázkami
- užitečný nástroj, pokud potřebujete zjistit, zda daná kniha obsahuje určitou informaci, případně kde
- hodí se také tehdy, když o koupi knihy teprve uvažujete

Volně dostupné (užitečné) zdroje na internetu

- knihovní katalogy: [Souborný katalog ČR](#), [Souborný katalog MU](#), [WorldCat](#)
- digitální knihovny a otevřené archivy - většinou vytvářeny autoritami: [Digitální knihovna](#), [Europeana](#), [Manuscriptorium](#); [Kramerius](#), [Internet Archive](#); [CiteSeerx](#)
- institucionální repozitáře: [UK](#), [Harvardova univerzita](#), [MIT](#), [Digitální repozitář NTK](#), [MU](#)
- repozitář závěrečných prací: [Theses.cz](#), [Networked Digital Library of Theses and Dissertations](#), [DissOnline](#)
- [Munispace](#) - čítárna MU

Volně dostupné (užitečné) zdroje na internetu

- vydavatelé časopisů s otevřeným přístupem (Open Access)
 - [PLoS One](#), [MDPI](#), [SpringerOpen](#); [Hindawi Ltd.](#), [Frontiers](#)
 - [DOAJ \(Directory of Open Access Journals\)](#) - adresář časopisů s otevřeným přístupem
 - [Open Access Repositories](#), [OpenAIRE](#)
 - OA trend - tlak na vydavatele, aby umožňovali i tento přístup
 - archivy shromažďující publikace s plnými texty: [PubMed](#), [ArXiv.org](#), [bioRxiv](#), [RePEc](#)
- Oborové brány k vybraným oborům - [TECH](#)

HOW CAN I GET ACCESS TO THE ARTICLE I NEED?

Links to useful tools that can help researchers find full-text articles for free

- SEARCH FOR OPEN ACCESS COPIES**
 - Visit these sites and search for the article you're looking for:
 - [Google Scholar](#)
 - [Open Access Button](#)
 - [BASE](#)
 - [CORE](#)
 - [OpenAIRE Explore](#)
- INSTALL BROWSER EXTENSIONS**
 - There are browser extensions or plug-ins for Chrome, Firefox, and Safari which can help you find open access copies of articles:
 - [Unpaywall](#)
 - [Open Access Button](#)
 - [Google Scholar Button](#)
 - [CORE Discovery](#)
 - [Kopernio](#)
- USE YOUR NETWORK**
 - Request articles directly from authors:
 - [ResearchGate](#)
 - [Academia.edu](#)
- GET IT FROM THE LIBRARY**
 - Search your library's subscribed e-resources
 - Ask your librarian

eif KNOWLEDGE WITHOUT BOUNDARIES

Odborné elektronické databáze

- označované také jako elektronické informační zdroje (EIZ)
- obvykle tím myslíme kvalitní licencované informační zdroje v digitální podobě
 - tzn. zaměřené na kvalitu, počítají s prací s abstrakty a klíčovými slovy, nabízejí možnost měřit význam publikací (impact factor)
- mohou se lišit tematikou, typem, dostupností, rozhraním – většinou však nabízejí podobné možnosti a způsoby vyhledávání:
 - prohlížení – listování, rejstříky, indexy;
 - vyhledávání – jednoduché vyhledávání, pokročilé vyhledávání
- vyhledávání probíhá pomocí klíčových slov, booleovských operátorů, zástupných znaků, frází apod.

Odborné elektronické databáze

- shromažďují data, která nejsou běžně a zdarma na internetu dostupná (vyjímky u open access publikací)
- dokumenty prošly odborným recenzním řízením, jsou publikovány v odborných periodících u významných nakladatelů
 - jistota kvality informací
- databáze nabízejí anotace, klíčová slova, reference, předmětová hesla - snazší rozhodnutí, jestli je pro nás publikace relevantní
- lepší (pro někoho horší) vyhledávací možnosti > přesnější výsledky vyhledávání (předpokládá se, že uživatel umí s databází pracovat)
 - příliš složité rozhraní - uživatelsky nepřívětivé - spousta informací najednou

Odborné elektronické databáze

- zdroje jsou neustále aktualizovány (přidávání aktuálních čísel) a kontrolovány
- publikovaný obsah z časopisů, novin, knih atd. se nemění
- publikací zůstávají součástí databáze > “nezmizí”
- souběžné vyhledávání ve více zdrojích díky službě [discovery](#)
- dohledávání plných textů - ne vždy k dispozici > knihovna sežene
- producenti databází se snaží o personalizaci funkcí
 - osobní konta, stahování výsledků vyhledávání do složky, sdílení, generování citací atd.
- vyžadují autorizaci nebo institucionální ověřování (nevýhoda)
 - nutné nainstalovat VPN v případě připojení z domova

Odborné elektronické databáze

- možnost filtrování výsledků na základě vybraných kritérií > upřesňuje se vyhledávání (zužuje a rozšiřuje)
- informace o publikaci a autorech jsou vždy k dispozici
- bez reklam či placeného umístění
- pro studenty a zaměstnance MU zdarma EIZ MU - jinak drahý přístup
- možnost využít pomoci knihovníků (semináře, individuální konzultace)

Kde najdu informace o EIZ MU?

Portál EIZ MU

- <https://ezdroje.muni.cz/>
- rozcestník všech el. zdrojů MU
- přehled zdrojů (řazení dle abecedy, fakult, oborů...)
- aktuality
- návody (vzdálený přístup)
- pro studenty a zaměstnance MU zdarma
- v případě nejasností je možností využít konzultace u knihovníka

The screenshot displays the MUNI EIZ portal interface. At the top, the logo 'MUNI' is followed by the text 'Portál elektronických informačních zdrojů'. A search bar contains the text 'Hledej zdroje ...' and a magnifying glass icon, with 'English' as a language selector. Below the header, a navigation menu includes 'Přehled zdrojů', 'Vyhledávání', 'Vzdálený přístup', 'Nápověda', 'Aktuality', and 'Kontakt'. The main content area features a large blue search box titled 'Vyhledávání v informačních zdrojích MU' with the subtext 'Služba discovery.muni'. It includes a search input field with a dropdown menu for 'Klíčové slovo', a 'Hledej' button, and radio buttons for 'Plný text', 'Recenzované', and 'Katalog MU'. Below the search box are four navigation icons: a list icon for 'Zdroje abecedně', a list icon for 'Zdroje dle fakult', a globe icon for 'Vzdálený přístup', and a question mark icon for 'Nápověda'. Two text blocks provide additional information: one about electronic information sources (EIZ) and another about remote access options. On the right side, there are two vertical panels: 'Aktuality' with news items like 'Prodloužení přístupu k e-knih' and 'Změna přihlašování', and 'Nejnovější zdroje' featuring 'Chicago University Press journals'.

Elektronické informační zdroje MU

Služba Discovery - téměř všechny e-zdroje na jednom místě ([seznam zdrojů](#))

- prohledává elektronické informační zdroje dostupné na MU
- pracuje podobně jako vyhledávač Google
 - indexuje licencovaný odborný obsah - metadata, klíčová slova, plné texty nakoupených databází
- zajišťuje EBSCO, proto se můžete setkat i s názvem EBSCO Discovery Service (EDS)
- nástroj Full Text Finder - zjistí dostupnost plného textu
- našeptávač
- vyhledávání SmartText - při neúspěšném dotazu - slouží k nalezení podobných výsledků
- personalizace - ukládání výsledků hledání (+ psaní poznámek), generování citací
- Základní principy vyhledávání (video)

Ukázka + příklady

[Google](#) [Google Scholar](#) [DuckDuckGo](#) [Discovery](#)*

- vyhledejte tato klíčová slova ve třech výše zmíněných vyhledávačích a porovnejte výsledky

citizen science AND social geography

"citizen science" AND "social geography"

*nutné [připojení k VPN](#), pokud nejste v univerzitní síti

Který zdroj použít?

Děkujeme za pozornost

Otázky?

Zveme vás na další semináře:

- **Kreativní a kritické myšlení ve vědě** (Dagmar Chytková) - 20. 10. 2020
- **Open access, repozitáře a creative commons** (Jiří Marek) - 27. 10. 2020
- **Normy a patenty** (Martina Machátová) - 3. 11. 2020
- **Vykazování publikační činnosti (RIV)** (Marie Šípková) - 5. 11. 2020
- **Citační databáze a citační analýza** (Lenka Hrdličková) - 10. 11. 2020
- **Sociální sítě pro vědce** (Ilona Trtíková) - 18. 11. 2020
- **Jak na kvalitní konferenční příspěvek** (Michal Černý) - 24. 11. 2020
- **Grafika konferenčního posteru** (Dagmar Chytková) - 26. 11. 2020
- **Pedagogické minimum pro učící doktorandy** (Pavlína Mazáčová) - 1. 12. 2020
- **Predátorské časopisy** (Lukáš Plch) - 3. 12. 2020

Financováno z projektu:

Podpora doktorandských studentů v rozvoji
informační gramotnosti a akademických dovedností

MUNI/FR/1135/2019

Použité zdroje

WOETZEL, Denise. *Research @ Reynolds Libraries* [online]. [cit. 2020-10-14]. Dostupné z:

<https://libguides.reynolds.edu/c.php?g=143583&p=939857>

LÓPEZ-FITZSIMMONS, Bernadette M. a Kanu A. NAGRA. Google vs. library databases: Engaging twenty-first century undergraduate students in critical thinking. *Journal of Electronic Resources Librarianship* [online]. 2019, 31(4), 219-231 [cit. 2020-10-14]. ISSN 1941-126X. Dostupné z: doi:10.1080/1941126X.2019.1669959

JANDOVÁ, Eva. *Odborné informace online* [online]. 2019 [cit. 2020-10-14]. Dostupné z:

https://www.slideshare.net/rs_knihovnaffmu/odborn-informace-onlie

How Google Search works [online]. 2020 [cit. 2020-10-14]. Dostupné z: <https://www.google.com/search/howsearchworks/>